

İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*

Investigation of Primary School Teachers' Perceptions of Classroom Management Skills with Respect to Some Variables

Zeynep Nalan YILMAZ**, Özge AYDIN***

Özet: Araştırmada, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algıları ile cinsiyet, yaş, mesleki deneyim ve branş gibi değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlenerek branş öğretmenlerinin algıları arasındaki farklılaşmanın nedenlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel ve nitel veri toplama yöntemlerinin birlikte kullanıldığı araştırmada; nicel veriler Delson (1982) tarafından geliştirilen [*Classroom Management Scale*], Yalçinkaya ve Tonbul (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ve Babaoğlu ve Korkut tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan "Sınıf Yönetimi Ölçeği" ile nitel veriler ise araştırmacılar tarafından geliştirilen "görüşme formu" ile toplanmıştır. Çalışma, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Hakkari il merkezinde bulunan toplam 19 ilköğretim okulunda görev yapan 367 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 15 matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeninin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin analizinde t-testi ve tek yönlü varyans analizinden; nitel verilerinin analizinde ise betimsel analiz ve içerik analizinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin iyi düzeyde olduğu, bu algı düzeylerinin cinsiyet, yaş ve mesleki deneyimlerine göre farklılaşmadığı; branş değişkenine göre ise matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin sınıf yönetimi beceri algılarının diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerine uygulanan görüşme formlarının analizi sonucunda sınıf yönetimiyle ilgili kavramlar, ders sırasında etkinliklerin düzenlenmesi, öğrencilerin derse katılımı, belirlenen sınıf kuralları, zaman kullanımı, istenilen ve istenilmeyen davranışlar gibi temaların öne çıktığı belirlenerek farklılaşmanın nedeni tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: sınıf yönetimi, sınıf yönetimi beceri algısı, ilköğretim öğretmenleri

Abstract: This study aims at identifying the perceptions of classroom management skills of primary school teachers and elementary branch teachers. The levels of perceptions of classroom management skills were analyzed based on certain variables such as gender, age, professional experience and branch. The relationship between their perceptions of classroom management skills and these variables is investigated. Besides study aims at investigating reason of differentiation between perception of branch teachers' classroom management skills. In the research, both quantitative and qualitative research methods were used. Quantitative data of the research was obtained by "Classroom Management Scale" that was developed by Delson (1982) and translated by Yalçinkaya & Tombul (2002) and of which validity and reliability was established by Babaoğlu & Korkut (2010). Qualitative data was obtained by the structured interview form. The participants of the study are classroom teachers and branch teachers working at the first level of basic education in nineteen basic education schools in Hakkari province during the school year of 2011-2012. For the analysis of quantitative data, "t-test", "one way ANOVA"; for analysis of qualitative data, descriptive and content analyses were used. The study concludes that teachers' perceptions of classroom management skills in regard to high levels. It is further found that these skills vary based on branches, but their gender, age and experience are found not to have any effect. At the same time, math and religious culture and moral culture teachers' classroom management skills mean scores was lower than other branches. As a result of the analysis of the interview form applied to

* Bu çalışmanın bir bölümü, 15-17 Mayıs 2012 tarihinde Kıbrıs'ta gerçekleştirilen International Conference on Interdisciplinary Research in Education'da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Hakkari-Türkiye. zeynepnalanalkan@hu.edu.tr

*** Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kütahya-Türkiye. ozge.aydin@dpu.edu.tr

mathematics and religious culture and moral culture teachers, the reason for variations discussed that determined the themes such as, concepts related to classroom management, regulation of activities during the course, attendance of students, determined class rules, use of time and desired and undesired behaviors.

Key Words: classroom management, perception of classroom management skills, primary school teachers

GİRİŞ

Eğitim, bireyin davranışlarının kendi yaşantısı yoluyla planlı olarak istendik yönde değiştirilmesi ve geliştirilmesi sürecidir (Ertürk, 1982). Eğitimin önemli amaçlarından biri, verimliliğin artırılmasına yönelik etkinliklerin bilimsel bir temele oturtulmasıdır. Söz konusu durum, uygun öğretme-öğrenme ortamlarında gerçekleşir (Ada, 2000). Eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği ve yıllık öğretim süresinin büyük bir bölümünün geçtiği sınıf ortamı, aynı zamanda öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimin de yoğun olarak yaşandığı alandır (Ök, Göde ve Alkan, 2000).

Eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağı sınıf yönetimidir. Sınıf yönetimi, plan-program, eğitim faaliyetleri, yer, zaman, öğretim yöntemleri, öğretmen ve öğrenci arası iletişimi gerçekleştirerek öğrenmeye uygun bir ortam ve düzenin sağlanması, sürdürülmesidir (Saritaş, 2000). Sınıf yönetimi, sınıfta güvenli bir öğrenme ortamının oluşturulmasına yönelik davranışsal standartları öğrenci grupları ile birlikte oluşturmaya ve geliştirmeye dayanır. Ayrıca, öğretimsel yöntemlerin belirlenmesine ve uygulanmasına öğrencileri katan yöntemleri ve örgütlemeleri içerir (Celep, 2004). Sınıfı yönetmek, öğretmenin otoritesinin sınıfta hakim olması değil, daha çok öğrenmeyi sağlayıcı bir sınıf ortamının hazırlanması demektir (Tertemiz, 2007).

Sınıf içinde gerçekleşen davranışların ders amaçlarına uygun hale getirilmesinden ve öğrenme yaşantılarının düzenlenmesinden öğretmen sorumludur (Başar, 2009). Özellikle ilköğretim öğrencileri için öğretmenleri önemli bir rol modelidir. Açıköz (2003) bu durumu, öğrenciler ile en yakın ve uzun süreli etkileşimde bulunan öğretmenlerin, asıl görevleri olan *öğrenmeyi kolaylaştırmanın* yanında öğrenciye model olma ve öğrenciye rehberlik yapma gibi işlevleri de yüklenmek durumunda olmalarıyla açıklamıştır.

Etkili bir sınıf yönetimi olmaksızın sınıf ortamında öğrenciye kazandırılmak istenen davranış biçimlerinin istenilen düzeyde gerçekleşebileceğini söylemek zordur (Terzi, 2002). Daha önce öğretmenlik formasyon programlarında yer alan “sınıf yönetimi” dersi, 1997 yılında YÖK tarafından eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasıyla fakültelerde mevcut 16 öğretmenlik alanında zorunlu ders olarak konulmuştur. Böylece sınıf yönetimi alanındaki konular Türkiye’de büyük bir ilgi görmeye başlamış ve bu alandaki araştırmalar hızla artmıştır (Turan, 2006).

Alanda yapılan araştırmalar incelendiğinde, genel olarak istenmeyen öğrenci davranışları üzerinde yoğunlaşıldığı görülmüştür. İstenmeyen öğrenci davranışları sınıflarda disiplin problemlerinin varlığını göstermektedir. Disiplin problemlerinin en aza indirilmesi, öğretmenlerin etkin sınıf yönetimi becerilerine sahip olmalarıyla mümkün olacaktır. Bu sebeple öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algıları araştırmanın konusu olmuştur.

İyi bir sınıf yönetimi; öğretmenin iletişim becerilerinin, planlama ve organizasyon becerilerinin, açıklama ve gösterimdeki yeterliliğinin, güdüleme ve pekiştirme becerilerinin niteliği ile doğru orantılıdır (Gözütok, 2004). Etkili bir öğretme-öğrenme süreci gerçekleştirmek isteyen öğretmenlerin sahip olmaları gereken en önemli beceri, sınıflarındaki öğrencileri ve madde kaynaklarını sınıfın amaçları doğrultusunda harekete geçirme-yönlendirme yani yönetme becerisidir (Demirtaş, 2005).

Öğretmenlerin sahip oldukları yetkinlikleri kullanmadaki ustalıkları ve sınıflarını yönetmedeki becerileri, onların sınıf ortamlarında öğrencilerini eğitim-öğretim hedefleri doğrultusunda yetiştirmelerinde önemli olduğundan bu araştırma gerekli görülmektedir. Buradan hareketle yapılan çalışmanın amacı öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarını belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarına ilişkin düzeyleri nedir?

2. Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algıları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algıları arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algıları arasında mesleki deneyime göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algıları arasında branşa göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

İlköğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi beceri algılarının branşa göre farklılaştığının tespiti üzerine çalışmaya bir araştırma sorusu daha eklenmiş ve araştırmanın ikinci basamağı 6. alt probleme dayalı olarak yürütülmüştür.

6. Matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışmada, öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarının ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel ve nicel veri toplama yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Çalışmanın nicel boyutunun gerçekleştirilmesinde tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2009). Çalışmanın bağımlı değişkeni sınıf yönetimi becerisidir. Cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, branş ve hizmet öncesi eğitim çalışmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmanın bulguları incelendiğinde matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin sınıf yönetimi beceri algılarının diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda sınıf yönetimi beceri algılarındaki farklılığın nedeninin araştırılması için öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri alınmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma 2011–2012 eğitim-öğretim yılında Hakkari ili merkezinde bulunan 19 ilköğretim okulunda görev yapan 367 öğretmen ile yürütülmüştür. Ayrıca aynı okullarda görev yapan 15 matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenin görüşleri alınmıştır. Nitel veriler için, çalışmaya katkı sunmak isteyen gönüllü öğretmenler ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin 9'u kadın ve mesleki deneyimleri 5 yıldan azdır, 6'sı erkek ve mesleki deneyimleri 5-9 yıl arasındadır. Ayrıca, 10'u matematik öğretmeni, 5'i din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmendir. Çalışmanın nicel boyutuna ilişkin katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Değişkenler		f	%	Toplam
Cinsiyet	Kadın	183	49,9	367
	Erkek	184	50,1	
Yaş	20-24	79	21,5	367
	25-29	223	60,8	
	30 ve üzeri	65	17,7	
Mesleki Deneyim	1 yıldan az	157	42,8	367
	1-4	137	37,3	
	5-9	59	16,1	
	10 yıl ve üzeri	14	3,8	

İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Branş	Sınıf öğretmeni	184	50,1	367
	Fen ve teknoloji öğretmeni	26	7,1	
	Matematik öğretmeni	25	6,8	
	Sosyal bilgiler öğretmeni	22	6,0	
	Türkçe öğretmeni	28	7,6	
	Yabancı dil öğretmeni	28	7,6	
	Bilgisayar öğretmeni	10	2,7	
	Görsel sanatlar öğretmeni	7	1,9	
	Müzik öğretmeni	6	1,6	
	Beden eğitimi öğretmeni	15	4,1	
	Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni	9	2,5	
	Teknoloji ve tasarım öğretmeni	7	1,9	
	Hizmet Öncesi Eğitim	Sınıf Öğretmenliği	185	
Fen Bilgisi Öğretmenliği		23	6,3	
İlköğretim Matematik Öğretmenliği		25	6,8	
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği		22	6,0	
İlköğretim Türkçe Öğretmenliği		29	7,9	
İngilizce Öğretmenliği		24	6,5	
Bilgisayar Öğretmenliği		11	3,0	
Resim Öğretmenliği		7	1,9	
Müzik Öğretmenliği		6	1,6	
Beden Eğitimi Öğretmenliği		14	3,8	
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği		6	1,6	
Pedagojik Formasyon		6	1,6	
Diğer		9	2,5	

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunun kadın ve erkek öğretmen sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yarısından fazlasının 25-29 yaş arasında olduğu ve en büyük oranla 1 yıldan az deneyime sahiptir oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısı sınıf öğretmeni iken diğer yarısını branş öğretmenleri oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel verilerin toplanmasında öğretmenlerin sahip oldukları sınıf yönetimi becerilerini belirlemek amacıyla Delson (1982) tarafından geliştirilen Sınıf Yönetimi Beceri Ölçeği [*Classroom Management Scale*] kullanılmıştır. Ölçek ilk olarak Yalçınkaya ve Tonbul (2002) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve geçerlik güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu araştırmada, Babaoğlu ve Korkut (2010) tarafından yeniden geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan 15 maddelik ölçek kullanılmıştır. Ölçek Likert tipi beşli dereceleme türündedir. Ölçek, “plan-program etkinlikleri ve fiziksel düzen”, “öğretmen-öğrenci ilişkisinin düzenlenmesi ve zaman kullanımı”, “sınıf içi etkileşim ve davranış düzenlemeleri” olmak üzere 3 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri için “çok iyi”, “iyi”, “orta”, “zayıf” ve “çok zayıf” şeklinde 4’ten 0’a doğru dereceleme yapılmıştır. Buna göre bir öğretmenin ölçeğin bütününden alabileceği en düşük puan 0, en yüksek puan da 60’tır. Ölçekten alınan düşük puan, düşük sınıf yönetimi becerisi algısına, yüksek puan ise yüksek sınıf yönetimi becerisi algısına işaret etmektedir. Ölçüt aralığı 0-0,79 çok zayıf; 0,80-1,59 zayıf; 1,60-2,39 orta; 2,40-3,19 iyi; 3,20-4,0 çok iyi şeklindedir. Bu araştırmada tek faktörlü sınıf yönetimi beceri ölçeğinin Cronbach Alpha değeri $\alpha=0,89$ olarak bulunmuştur. Ayrıca araştırmada öğretmenlerin cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, branş ve hizmet öncesi eğitim durumlarını belirttikleri kişisel bilgi formuna da yer verilmiştir.

Araştırmada nitel verilerin toplanmasında matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun geliştirilmesi sürecinde, alan yazında bu konuda yapılan çalışmalar taranmış ve araştırmacıların deneyimlerinden yararlanılmıştır. Yapılan alan yazın taraması sonucunda, görüşme formundaki soruların içeriği, sınıf yönetimine ilişkin kavramlar, öğrenim süresince alınan sınıf yönetimi

dersinin meslek yaşantısında etkisi, öğrenme ortamlarının düzenlenmesi ve hazırlanmasında sınıf yönetimi becerilerinin kullanımı, sınıfta oluşturulan kurallar ve davranışlara verilen tepkiler olmak üzere dört farklı boyutta şekillendirilmiştir. Buna göre formda, belirtilen içerikte toplam yedi soru bulunmaktadır. Görüşme formu hazırlanırken sınıf yönetimi alanında uzman iki kişinin görüşleri alınmıştır. Ayrıca görüşme formu, çalışma grubuna denk bir gruba okuma ve anlama bakımından denenmiş ve anlaşılmayan, açıklanması gereken sorularla ilgili gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Hazırlanan görüşme formunu öğretmenlerin yazılı olarak doldurmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler normal dağılıma sahip olduğundan verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Verilerin normal dağılıma sahip olduğunu belirlemek amacıyla, betimsel istatistiklerden çarpıklık katsayıları incelenmiş, -1,+1 aralığında değere sahip olduğu (çarpıklık katsayısı: -0,941) belirlenmiştir. Ayrıca, normal dağılım eğrisiyle birlikte histogram grafiği kontrol edilmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri algı düzeylerinin belirlenmesinde ortalama ve standart sapmadan, öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli özelliklere göre değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla ikili karşılaştırmalarda “t testi”, ikiden çok değişkenli karşılaştırmalarda ise “tek yönlü varyans analizi” kullanılmıştır. İki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasında farkın manidar olup olmadığını test etmek için ilişkisiz örneklem t testi; ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek üzere de ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi uygulanır (Büyüköztürk, 2010).

Nitel verilerin analizinde matematik ve din kültürü ahlak bilgisi öğretmenlerinin görüşlerine ilişkin yazılı olarak elde edilen veriler nitel araştırma tekniklerinden betimsel analiz ve içerik analizi (Yıldırım ve Şimşek, 2008) kullanılarak çözümlenmiştir. Yazılı metinler birkaç kere okunarak katılımcıların cevaplarındaki kodlar belirlenmiş ve bu sayede veriler belirli temalar altında toplanmıştır. Veriler ortaya çıkan kodlara ve temalara göre sistematik olarak betimlenmiş, tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır. Güvenirlik ve iç geçerliğin sağlanması için görüşmelerden elde edilen cevaplar iki farklı araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanarak araştırmacı çeşitlemesine gidilmiştir. Çalışmada kodlayıcılar arası iç geçerlilik katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur. Kodlayıcılar arasındaki bu ilişki güvenirlilik için yeterli görülmüştür. Creswell (2007) nitel araştırmalarda tema ve kodların farklı araştırmacılar tarafından desteklenmesinin yapılan araştırmanın güçlenmesinin sağlanmasında önemli olduğunu vurgulamıştır.

BULGULAR

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarına ilişkin düzeylerini belirlemek için ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. *Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Becerilerine İlişkin Betimsel İstatistikler*

	N	\bar{X}	ss
Sınıf Yönetimi Becerileri (Ölçeğin tümü)	367	3,1	0,47
1. Alt Boyut: Plan-Program Etkinlikleri ve Fiziksel Düzen	367	2,9	0,57
2. Alt Boyut: Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Düzenlenmesi ve Zaman Kullanımı	367	3,1	0,50
3. Alt Boyut: Sınıf İçi Etkileşim ve Davranış Düzenlemeleri	367	3,3	0,51

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin, sınıf yönetimi becerilerine ilişkin ortalama değerinin 3,1 olduğu görülmektedir. Buna göre, öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin

İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

algılarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Alt boyutlar incelendiğinde ise, öğretmenlerin sınıf içi etkileşim ve davranış düzenleme becerileri algılarının çok iyi düzeyde olduğu ve diğer boyutların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Korkut (2009) çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin “plan-program etkinlikleri ve fiziksel düzen”e ilişkin algılarının diğer boyutlara oranla daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. İlköğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarının genel olarak “iyi” olduğu sonucu benzer araştırma bulgularıyla örtüşmektedir (Terzi, 2001; Akın, 2006; İlgar, 2007; Öksüz, Çevik, Baba ve Güven, 2011).

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t-testi sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Beceri Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

	N	\bar{X}	ss	t	p
Kadın	183	3,14	0,43		
Erkek	184	3,06	0,51	1,718	0,09
Toplam	367				

p>0,05

Tablo 3’e göre kadın öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarına ilişkin ortalama değeri 3,14 ve erkek öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarına ilişkin ortalama değeri ise 3,06’dır. Buna göre kadın ve erkek öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (p>0,05). Özgün (2008) ilköğretim 1. kademe öğretmenleri ile yürüttüğü çalışmasında cinsiyetler arası farka rastlamamıştır. Korkut ve Babaoğlu (2010), Terzi (2001), Burç (2006) ve Kutlu (2006) benzer sonuca ulaşmış diğer araştırmalar arasındadır.

Çubukçu ve Girmen, öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerini 9 alt boyutta inceleyen ve Ağaoğlu (2004) tarafından geliştirilen ölçek yardımı ile topladıkları verilerin analizinde sadece “planlama” boyutunda kadın öğretmenler lehine anlamlı bir farka rastlamışlardır (Çubukçu ve Girmen, 2008). Akkaya Çelik, aynı ölçme aracı yardımıyla gerçekleştirdiği yüksek lisans çalışmasında “amaçlı davranış gösterme”, “planlama”, “sınıfta iletişim”, “sınıfta davranış yönetimi”, “etkinlik yönetimi” ve “değerlendirme” boyutlarında bayan öğretmenler lehine anlamlı farklılık gösterdiği araştırma bulguları arasındadır (Akkaya Çelik, 2006). Alkan (2007) öğretmenlerin, istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme yöntemlerini incelediği çalışmasında bayan öğretmenlerin daha olumlu ve tutarlı davranışlar sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. İlgar’ın (2007) ilköğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında, bayan öğretmenlerin beceri puan ortalaması daha yüksek hesaplanmıştır.

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarının yaş değişkenine ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 4’te, varyans analizi testi sonuçları ise Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Beceri Algılarının Yaş Değişkenine Göre Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları

Yaş	N	\bar{X}	ss
20-24	79	3,13	0,51
25-29	223	3,07	0,47
30 ve üzeri	65	3,16	0,46
Genel Ortalama	367	3,10	0,47

Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarının yaş değişkenine göre ortalamaları ve standart sapmaları incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarının “iyi” düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Beceri Algılarının Yaş Değişkenine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F- değeri	p
Gruplar arası	0,46	2	0,230		
Gruplar içi	81,82	364	0,225	1,024	0,360
Toplam	82,28	366			

$p > 0,05$

Tablo 5'e göre öğretmenlerin yaşları ile sınıf yönetimi beceri algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Bununla birlikte İlgar (2007) yaptığı çalışmada yaşı büyük olan öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin olumlu algıları olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarının mesleki deneyim değişkenine ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 6'da, varyans analizi testi sonuçları ise Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Beceri Algılarının Mesleki Deneyim Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Mesleki Deneyim	N	\bar{X}	Ss
1 yıldan az	157	3,07	0,53
1-4	137	3,08	0,44
5-9	59	3,18	0,38
10 yıl ve üzeri	14	3,23	0,47
Genel Ortalama		3,10	0,47

Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarının mesleki deneyim değişkenine göre ortalamaları ve standart sapmaları incelendiğinde, 10 yıl ve üzeri deneyime sahip öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarının “çok iyi” olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Beceri Algılarının Mesleki Deneyim Değişkenine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F- değeri	p
Gruplar arası	0,74	3	0,246		
Gruplar içi	81,54	363	0,225	1,097	0,350
Toplam	82,28	366			

$p > 0,05$

Tablo 7'ye göre öğretmenlerin mesleki deneyimleri ile sınıf yönetimi beceri algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$). Bununla birlikte alanyazında öğretmenlerin mesleki deneyimleri arttıkça kendi sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algılarının

İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

da yükseldiği araştırma bulgularına rastlanmaktadır (Terzi, 2001; Alkan, 2007; Erol, 2006; İlgar, 2007 ve Özgün, 2008). Öğretmenlerin meslekte deneyim kazanmaları onların sınıfı yönetmelerinde işlerini kolaylaştıracaktır (İlgar, 2007).

Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarının branş değişkenine ilişkin ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 8’de, varyans analizi testi sonuçları ise Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 8. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Beceri Algılarının Branş Değişkenine Göre Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Branş	N	\bar{X}	ss
Sınıf öğretmeni	184	3,18	0,5
Fen ve teknoloji öğretmeni	26	3,01	0,47
Matematik öğretmeni	25	2,81	0,45
Sosyal bilgiler öğretmeni	22	3,06	0,42
Türkçe öğretmeni	28	3,13	0,33
Yabancı dil öğretmeni	28	3,03	0,54
Bilgisayar öğretmeni	10	3,01	0,33
Görsel sanatlar öğretmeni	7	3,05	0,45
Müzik öğretmeni	6	3,02	0,47
Beden eğitimi öğretmeni	15	2,95	0,46
Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni	9	2,84	0,22
Teknoloji ve tasarım öğretmeni	7	3,33	0,49
Genel Ortalama		3,09	0,47

Öğretmenlerin sınıf yönetimi beceri algılarının branş değişkenine göre ortalamaları ve standart sapmaları incelendiğinde, teknoloji ve tasarım öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerinin ve Türkçe öğretmenlerinin ortalamalarının yüksek olduğu, matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin ortalamalarının düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Beceri Algılarının Branş Değişkenine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F- değeri	p
Gruplar arası	5,25	11	0,477		
Gruplar içi	77,04	355	0,217	2,199	0,01
Toplam	82,28	366			

p<0,05

Tablo 9’a göre öğretmenlerin branşları ile sınıf yönetimi beceri algıları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (p<0,05). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan “LSD Testi” sonucunda, sınıf öğretmenleri ile matematik öğretmenleri arasında sınıf öğretmenlerinin lehine, sınıf öğretmenleri ile din kültürü öğretmenleri arasında sınıf öğretmenlerinin lehine, matematik öğretmenleri ile Türkçe öğretmenleri arasında Türkçe öğretmenlerinin lehine, matematik öğretmenleri ile yabancı dil öğretmenleri arasında yabancı dil öğretmenlerinin lehine, matematik öğretmenleriyle teknoloji ve tasarım öğretmenleri arasında teknoloji tasarım öğretmenlerinin lehine, din kültürü öğretmenleri ile teknoloji ve tasarım öğretmenleri arasında teknoloji ve tasarım öğretmenlerinin lehine farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenleri ile din kültürü öğretmenleri arasında sınıf öğretmenleri

lehine anlamlı farka İlgar'ın (2007) çalışmasında da rastlanmıştır. Benzeri çalışmalarda da sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimi beceri algılarının yüksek olması branş öğretmenlerine oranla öğrencileri ile birlikte daha uzun zaman geçirmelerinden kaynaklanıyor olabilir (Terzi, 2001; Akın, 2006; İlgar, 2007; Korkut, 2009; Öksüz vd.,2011).

Altuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlendiği tema ve kod listesine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 10: Tema ve Kod Listesi

TEMALAR	KODLAR
Sınıf yönetimiyle ilgili kavramlar	Öğrenci seviyesi Bireysel farklılıklar Öğretim yöntem-teknikleri Güven duygusu Davranışlar Dikkat ve Motivasyon Sevgi ve saygı Disiplin
Öğrenim süresince sınıf yönetimiyle ilgili alınan bilgilerin yeterliliği	İletişim becerisi Uygulamada tecrübe kazanma Teorik bilgi Dış faktörler (aile,çevre)
Öğretim süreci için sınıfın düzenlenmesi	Öğrencilerin yerlerine oturmalarını sağlama Sınıfın fiziki düzenini sağlama
Ders sırasında etkinliklerin düzenlenmesi	Günlük yaşamla ilişkilendirme Düşündürücü sorular sorma Ders saatini dikkate alma Konular arası bağlantı kurma Gerekli materyalleri hazırlama Sınıf seviyesi Geçmiş konuları hatırlatma Merak uyandırma İlgi çekici hikayeler kullanma
Zaman kullanımı	Etkinlikler Kazanımlar Plan yapma Ödev verme
Öğrencilerin derse katılımı	Sorularla dersi yönlendirme Örnekler verme Not ile ikna etme Ödül verme Rekabet ortamı oluşturma İpucu vererek yönlendirme Öğrencileri cesaretlendirme
Belirlenen sınıf kuralları	Parmak kaldırarak söz alma Arkadaşı konuşurken konuşmama Kılık kıyafetin düzgün olması İlgili dersin materyallerinin hazırlanması Temizlik kurallarını oluşturma

	Takım bilincini sağlama Ödevleri zamanında yapma
Yapılan istenmeyen davranışlar	Sınıfın kirletilmesi Söz almadan konuşma Ders dışı konularda konuşma Ders içinde ayakta gezme Derste bir şeyler yiyip içme
İstenmeyen davranışlara verilen tepkiler	Sözlü uyarı Göz teması kurma Tutanak tutma Model olma Kuralların amacını açıklama Konuyla ilgili soru sorma Öğrencinin yanına giderek dikkatini çekme Öğrenciye görev verme (tahtayı silme gibi) Bireysel olarak görüşme Rehberlik servisine bildirme Veli ile iletişime geçme

Görüşme formlarının analizi sonucunda; sınıf yönetimiyle ilgili kavramlar, öğrenim süresince sınıf yönetimiyle ilgili alınan bilgilerin yeterliliği, öğretim süreci için sınıfın düzenlenmesi, ders sırasında etkinliklerin düzenlenmesi, zaman kullanımı, öğrencilerin derse katılımı, belirlenen sınıf kuralları, yapılan istenmeyen davranışlar, istenmeyen davranışlara verilen tepkiler olmak üzere dokuz farklı tema elde edilmiştir.

“Sınıf yönetimiyle ilgili kavramlar” temasına ilişkin belirlenen örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Sınıf yönetimi benim için öğrencilerin mumyalanmış gibi yerlerinde oturmaları değildir, her öğrencinin seviyesine ve öğrenme tarzına uygun bir yöntemle konuyu öğrenmesidir. Öğretmenin sınıfla bütünleşmesidir. Öğretmen sınıf yönetimini kendi kuralları ile elinde tutmamalıdır, herkesin kendini güvende hissedebileceği bir ortam sağlamalıdır. Önceden sınıfta belirlenen kuralların uygulandığı, bireysel farklılıkların ön planda tutulduğu yönetimdir.

“Öğrenim süresince sınıf yönetimiyle ilgili alınan bilgilerin yeterliliği” temasına ilişkin belirlenen örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Öğrenim hayatım süresince sınıf yönetimiyle ilgili aldığım bilgilerin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü sınıftaki öğrenciler çok farklı kültür ve değer yapıları içinden bir araya gelmişlerdir. Böyle bir ortamın sadece kitabi bilgiyle yönetilmesi kolay değildir. Her öğrenci öğretmen için ayrı bir tecrübedir. Mesleğin ilk yıllarında hemen hemen her öğretmen sıkıntı yaşıyor. Sınıf yönetimi konusu sadece teorik olarak kalıyor ama iş uygulamaya gelince ciddi anlamda sıkıntılar yaşanabiliyor. Sınıf yönetimi dersinin üniversitelerde teorik olarak verilmesinden çok uygulamaya dönük olması daha yararlı olacaktır.

“Öğretim süreci için sınıfın düzenlenmesi” temasına ilişkin belirlenen örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Sınıfa girdiğimde ortada bir öğrenci karmaşası varsa öğrencilerin gözlerinin içine bakıp yerlerine geçip düzene girmelerini bekliyorum. Bu tutumun sonucunu görmek çok uzun

sürmüyor, birbirlerini de uyarmalarıyla sınıf bir düzene giriyor ve derse başlıyorum.

Sınıfın fiziki yapısını bozan, uzun vadede çözüm isteyen durumları not alıp kısa zamanda olanaklar dahilinde çözüm bulmaya çalışırım. Sınıf iklimini bozan hemen çözüm gerektiren (temizlik, öğrenci davranışları vb.) durumlarda gerekli birimleri devreye koyarak sorunu çözmeye çalışırım.

Sınıf oturma planını ve çevre düzenlemesini yaparak derse hazır hale getiriyorum.

“Ders sırasında etkinliklerin düzenlenmesi” temasına ilişkin belirlenen örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Konuyla ilgili günlük hayatlarını ilgilendiren bir konu ile başlayarak etkinlik ile bağlantı kurmalarını sağlamaya çalışıyorum.

Etkinlikleri düzenlerken yaptığım etkinliklerin sınıf seviyesine uygun olmasına dikkat ediyorum, eğer etkinlik öğrenci seviyesine uygun olmazsa öğrenciler dersi anlamadıkları için sıkılabiliyor ve sınıfta sorun yaşanabiliyor.

“Zaman kullanımı” temasına ilişkin belirlenen örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Konunun tam öğrenilmesi için tüm kazanımların öğrencilere kazandırılmasına özen gösteririm, etkili zaman kullanımı için belli bir plan dahilinde hareket ederim.

Ders öncesinde hangi konuyu ne şekilde, hangi örneklerle, hangi etkinliklerle işleyeceğimi planlıyorum ve zamanı etkili kullanmaya çalışıyorum. Derse giriş esnasında konuşmayla derse ilgi çekiyorum ama bu süreci uzun tutmuyorum.

“Öğrencilerin derse katılımı” temasına ilişkin belirlenen örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Mümkün olduğunca her öğrencinin derse katılmasını isterim, bunun içinde sorular sorarım.

Dersin sonunda öğrencilerin derse katılımı için sürpriz ödüller veririm. Derse katılım konusunda tatlı bir rekabet ortamı yaratırım. Sınıfın her zaman canlı kalmasını sağlarım.

Öğrenci katılımını üst seviyede tutmaya çalışıyorum, bunun için konu anlatımı sırasında ipuçları vererek öğrencinin çözüme ulaşmasını birlikte sağlıyoruz. Soruyu doğru çözen öğrencilere artı puan veriyorum.

“Belirlenen sınıf kuralları” temasına ilişkin belirlenen örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Sınıf kurallarını okulun ilk zamanları öğrencilerle birlikte oluştururum, sınıf içerisinde panoya asarım. Ders esnasında parmak kaldırmadan cevabın söylenmemesi, kılık kıyafet kuralları, dersten önce ilgili dersin defter ve kitabının sıranın üzerinde olması gibi kurallar sıralayabilirim.

Sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte oluşturuyoruz. Ders sırasında ders dışı birbirinizle konuşmak yasak, derste bir şeyler yiyip içmek yasak gibi kurallar belirliyoruz.

“Yapılan istenmeyen davranışlar” temasına ilişkin belirlenen örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Sınıfta en çok yaşanan sorun öğrencilerin söz almadan konuşmaları ve soruyu bilen öğrencinin hemen cevap verip diğerlerinin çözmesini beklememesidir.

Sınıfta öğrencilerin ders esnasında birbirleriyle ders dışı konularda iletişime geçip motivasyonlarını düşürmeleri sınıf ortamını olumsuz olarak etkilemektedir.

Sınıfta öğrencileri en çok sakız çiğneme konusunda uyarmak zorunda kalıyorum.

“İstenmeyen davranışlara verilen tepkiler” temasına ilişkin belirlenen örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

Eğer çok rahatsız edici bir davranış değilse gözünün içine bakarım, ama sınıfı ve beni ciddi anlamda rahatsız ediyorsa yanına giderim eğer devam ederse sözlü olarak uyarırım.

Genel problemlerin çözümünde tüm öğrencilere sorumluluk bilinci ile hareket etmeleri için yardımcı olurum, yerdeki ilk kağıdı kendim alıp çöpe atarak işe başlarım.

Kuralların öğrencinin başarısı için var olduğunu ve kuralları kendilerinin belirlediklerini hissettiririm.

SONUÇ VE TARTIŞMA

İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ile birinci ve ikinci kademe branş öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algı düzeylerinin genel olarak “iyi” olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerinin “sınıf içi etkileşim ve davranış düzenleme” becerilerinin diğer boyutlardan daha yüksek ve “çok iyi” düzeyde olması araştırmanın diğer bir sonucudur.

İlköğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algıları cinsiyet, yaş ve mesleki deneyim gibi değişkenlere göre farklılık göstermemiştir. Ancak branşlar arası farklılaşmaya bakıldığında teknoloji tasarım öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerinin ve Türkçe öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerine oranla daha yüksek sınıf yönetimi beceri puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Bununla birlikte matematik ve din kültürü öğretmenlerinin sınıf yönetimi beceri puan ortalamaları diğer branş öğretmenlerine oranla daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin görüşleri değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak; sınıf yönetimiyle ilgili kavramlar, öğrenim süresince sınıf yönetimiyle ilgili alınan bilgilerin yeterliliği, öğretim süreci için sınıfın düzenlenmesi, ders sırasında etkinliklerin düzenlenmesi, zaman kullanımı, öğrencilerin derse katılımı, belirlenen sınıf kuralları, yapılan istenmeyen davranışlar, istenmeyen davranışlara verilen tepkiler olmak üzere dokuz farklı tema elde edilmiştir.

Öğretmenler sınıf yönetimini öğrenci seviyesi, bireysel farklılıklar, öğretim yöntem teknikleri, güven duygusu, davranışlar, dikkat ve motivasyon, sevgi ve saygı, disiplin gibi kavramlar açısından değerlendirmişlerdir. Sınıf yönetimi; bireysel ve psikolojik ihtiyaçların belirlenmesine, sınıfta destekleyici ortamlar yaratacak olumlu öğretmen, öğrenci ve akran ilişkilerinin düzenlenmesine, akademik gereksinimleri karşılamaya dönük öğretim ilke ve yöntemlerinin kullanılmasına, sınıfın bir sistem ve grup olarak örgütlenmesine ve istenmeyen öğrenci davranışlarının belirlenip düzeltilmesine ilişkin bilgi ve beceri alanlarından oluşmaktadır (Jones & Jones, 1998). Öğretmenlerin sınıf yönetimi ile ilgili olarak belirttikleri kavramlar dikkate alındığında sınıf yönetiminin oluştuğu alanlarla örtüştüğü söylenebilir. Kaya ve Taşar (2010), ilköğretim okulu öğretmenlerinin etkili sınıf yönetimine ilişkin algılarını incelemişler ve öğretmen algılarının en yüksek düzeyde okul yöneticisi, sınıf kültürü ve ortamı, ders programı ve eğitim öğretim süreci, öğrenci- öğretmen ve sınıf çevresi ve son olarak veliler boyutlarında meydana geldiği sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmenler, hizmet öncesi aldıkları sınıf yönetimi konusundaki teorik bilgileri mesleki uygulamalarına yansıtmakta zorlandıklarını belirtmektedirler. YÖK’ün yeniden yapılandırılması ve bu durumun eğitim fakültelerine yansıtılması sırasında “okul deneyimi” ve “öğretmenlik uygulaması” dersleri de tekrar düzenlenmiş, uygulama saatleri artırılmıştır (YÖK, 1998). Bu dersler, öğretmen adaylarının sisteme tam olarak dahil olmadan ön bilgilerini uygulamalarına nasıl yansıtacakları hususunda onlara ortam sağlayacak derslerdir. Öğretmeler,

sınıf yönetimi ile ilgili becerilerini iletişim becerisi, uygulamada tecrübe kazanma, teorik bilgi, aile ve çevre gibi dış faktörlerle ilişkilendirmişlerdir. Eğitim fakültelerinde teorik olarak okutulan meslek bilgisi dersleri, öğretmen adaylarının meslekteki uygulamalarına yön vermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, öğretim süreci için sınıfın düzenlenmesini; sınıfın fiziki düzeni ve öğrencilerin yerlerine oturmalarını sağlama açılarından değerlendirmişlerdir. Ders sırasında etkinliklerin düzenlenmesinde ise günlük yaşamla ilişkilendirme, düşündürücü sorular sorma, ders saatini dikkate alma, konular arası bağlantı kurma, gerekli materyalleri hazırlama, sınıf seviyesini dikkate alma, geçmiş konuları hatırlatma, merak uyandırma, ilgi çekici hikâyeler kullanma gibi özellikleri dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler zamanının etkili kullanımı için etkinlikler ve kazanımları dikkate alarak göre dersi planladıklarını ve gerektiğinde ödevler vererek süreci yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerini alan yazına dayalı olarak beş başlık altında toplamak uygun olacaktır. Bunlar; fiziksel düzen, öğrenme-öğretme etkinliklerinin yönetimi, ilişkilerin yönetimi, zaman yönetimi ve davranış yönetimidir (Başar, 2009). Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretim süreci için sınıfı hazırlamak adına yaptıkları işlemlerin, sınıf yönetimi boyutları ile örtüşmesi öğretmenlerin uygulamalarının olumlu yönde ilerlediği şeklinde değerlendirilebilir.

Öğretmenler öğrencilerin derse katılımını sağlamak için, öğrencilere konuyla ilgili sorular sormaya ve örnekler vermeye, öğrencileri not ile ikna etmeye, öğrencilere ödüller vermeye, öğrenciler arasında rekabet ortamı oluşturmaya, ipuçları vererek yönlendirmeler yapmaya ve öğrencileri cesaretlendirmeye özen gösterdiklerini belirtmişlerdir. Yapılan uygulamaların sınıf içerisinde olumlu ilişkiler kurulması açısından önemli olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Öğretmenler sınıflarında, parmak kaldırarak söz alma, arkadaşı konuşurken konuşmama, kılık kıyafetinin düzenli olması, ilgili dersin materyallerinin hazırlanması, temizliğe dikkat etme, takım bilincinin sağlanması, ödevlerini zamanında yapmalarının belirtilmesi gibi kurallar belirlediklerini söylemişlerdir. Sınıflarında, etrafın kirletilmesi, söz almadan ve ders dışı konularda konuşma, ders içinde ayakta gezme ve derste bir şeyler yiyip içme gibi istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Çapri, Balcı ve Çelikkaleli (2010) araştırmalarında öğretmenlerinin sınıf içinde en sık görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının “söz verilmeden konuşma, derste her şeye amaçsızca gülme, yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme, arkadaşlarının dikkatini dağıtacak biçimde kıpırdanıp durma, derste dersle ilgisi olmayan bir konuda yüksek sesle konuşma, dikkatini derse vermeme ve derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma olduğunu ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmada öğretmenler bu davranışlara sözlü uyarı, göz teması kurma, tutanak tutma, model olma, kuralların amacını açıklama, konuyla ilgili soru sorma, öğrencinin yanına giderek dikkatini çekme, öğrenciye görev verme, bireysel olarak görüşme, rehberlik servisine bildirme, veli ile iletişime geçme gibi tepkiler verdiklerini belirtmişlerdir. Sınıf içerisinde istenilen davranışa verilen tepkiler daha net ve sorunsuzdur. Ancak istenilmeyen davranışlara öğretmenlerin müdahaleleri, o davranışın ortadan kaldırılması ve tekrarlanmaması açısından çok önemlidir. Bu sebeple öğretmenlerin istenilmeyen davranışa müdahale stratejileri belirli bir sıra izlemelidir. Ayrıca öğretmenin davranışlarındaki kararlılık ve tutarlılık öğrenci davranışlarını olumlu yönde etkiler (Aydın, 2010).

İlköğretim sınıf ve branş öğretmenleri ile yürütülen benzeri bir çalışmada da, “öğretmenin planlı derse girmesi ve öğretim programlarını takip etmesi”, “alınan kararlarda öğrenci fikirlerinin alınması” ve “öğretmenin dersi anlatırken kullandığı yöntem ve tekniklerin zenginliği” gibi özelliklerin sınıf yönetimini olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Uğurlu, Doğan ve Karakaş, 2013).

Öğretmenlerin, berirlenen tüm temalara ilişkin görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde matematik ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin sınıf yönetimi beceri algılarının diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha düşük olmasının nedeni bu temalar üzerinden tartışılabilir. Öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin kavramlar, öğretim sürecinde

İlköğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

etkinliklerin ve sınıfın fiziki olarak düzenlenmesi, zamanın etkili kullanımı, belirlenen sınıf kuralları, davranışlara verilen tepkiler konularında yeterli görüş bildirdikleri görülmektedir. Buna göre algılarının düşük olması bu temalardan kaynaklanmamaktadır. Ancak öğretmenler öğrenim süresince sınıf yönetimiyle ilgili alınan bilgilerinin yeterliliğini iletişim becerileri, uygulamada tecrübe kazanma, teorik bilgi ve dış faktörler (aile, çevre) açılarından değerlendirerek özellikle teoride bilgileri alsalar bile uygulamada mesleki deneyime bağlı olarak zorlandıklarını belirtmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin algılarının düşük olması bu sonuç ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmanın nitel sonuçlarına dayanılarak deneyimi fazla olan öğretmenlere, mesleğe yeni başlayan öğretmenler ile deneyimlerini ve sınıf yönetimi becerilerini geliştirebilecekleri uygulama örneklerini paylaşımları önerilebilir. Nicel sonuçlarına dayanarak ise, bu alanda çalışmalar yapan araştırmacılara; okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevrenin öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine olan etkisinin incelendiği bir çalışma yapmaları önerilebilir. Ayrıca öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin öğrencilerin algıları araştırılabilir. Benzeri araştırmalar sınıf içi gözlemler ve öğretmen görüşmeleri ile desteklenebilir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz Ün, K. (2003). *Etkili öğrenme ve öğretme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Ada, S. (2000). Sınıf yönetimini etkileyen faktörler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 1-8.
- Akın, U. (2006). *Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Akkaya Çelik, N. (2006). *İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin algıları (Denizli İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Alkan, H. B. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri ve okulda şiddet*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Babaoğlan, E. ve Korkut, K. (2010). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile sınıf yönetimi beceri algıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 1-19.
- Başar, H. (2009). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Burç, E. D. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi yeterlikleri (Hatay ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Celep, C. (2004). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design, choosing among five approaches*. California: Thousand Oaks.
- Çapri, B., Balcı, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 89-102.
- Çubukçu, Z. ve Girmen, P. (2008). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin görüşleri. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 44, 123-142.
- Demirtaş, H. (2005). Sınıf yönetiminin temelleri. İçinde Kıran, H. (Edt) *Etkili sınıf yönetimi* (ss. 1-33). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erol, Z. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Ertürk, S. (1982). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan.
- Gözütok, F. D. (2004). *Öğretmenliği geliştiriyorum*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- İlgar, L. (2007). *İlköğretim Öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Jones, V. F. & Jones, L. S.(1998). *Comprehensive classroom management*. Inc.: Allyn and Bacon.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, A. ve Taşar, H. H. (2010) İlköğretim okulu öğretmenlerinin etkili sınıf yönetimine ilişkin algıları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 169-183.
- Korkut, K. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile sınıf yönetimi beceri alguları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Korkut, K. ve Babaoğlu, E. (2010). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerisi. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (26), 146-156.
- Kutlu, E. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre sınıf yönetiminde davranış düzenleme sürecinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Ök, M., Göde, O. & Alkan, V. (2000). İlköğretimde öğretmen öğrenci etkileşimine sınıf yönetimi kurallarının etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 145, 20-24.
- Öksüz, Y., Çevik, C., Baba, M. ve Güven, E. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf yönetimine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (30), 99-113.
- Özgün, E. (2008). *İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinin iş motivasyonları ile sınıf yönetim becerilerini algılama düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarıtaş, M. (2000). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme. İçinde Küçükahmet, L. (Edt.) *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar* (ss.43-85). Ankara: Nobel Yayınları.
- Tertemiz, N. (2007). Sınıf yönetimi ve disiplin. İçinde Küçükahmet, L. (Edt.) *Sınıf yönetimi* (ss. 67-93). Ankara: Nobel Yayınları.
- Terzi, A. R. (2002). Sınıf yönetimi açısından etkili öğretmen davranışları. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156, 162-169.
- Terzi, Ç. (2001). *Öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Turan, S. (2006). Sınıf yönetiminin temelleri. İçinde Şişman, M. ve Turan, S. (Edt.). *Sınıf yönetimi* (ss.2-14). Ankara: PegemA Yayınları.
- Uğurlu, C. T., Doğan, S. ve Karakaş, H. (2013). *Etkili sınıf yönetiminde öğretmen davranışları: nitel bir çalışma*. XII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Aydın, Türkiye, 23-25 Mayıs.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (1998). *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Mart, Ankara.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Majority of the educational and teaching activities take place in the classroom settings. Therefore, the first and basic step in the educational management is the classroom management. It can be defined as the provision and continuation of an optimum learning environment through the realization of educational plans and programs, activities, educational methods, and the interaction between teacher and students (Sarıtaş, 2000). An effective classroom management requires the following teacher skills: communicative skills, planning and organization skills, competency in explaining and demonstrating related points, and the skills related to motivation and strengthening the student learning (Gözütok, 2004). For teachers

who try to provide an efficient teaching and learning process one of the most significant skills is to manage the students and resources in the classroom in parallel to the aims (Demirtaş, 2005). It is important to use teachers' classroom management skills for training students in accordance with the objectives. Therefore this study which determined teachers' perception of classroom management skills will contribute to literature. Hence this study aims at identifying the perceptions of classroom management skills of primary school teachers and elementary branch teachers. The study tries to answer the following research questions are;

1. What is the level of teachers' perceptions regarding classroom management skills?
2. Is there a significant difference between teachers' perceptions of classroom management skills in relation to gender?
3. Is there a significant difference among teachers' perceptions of classroom management skills in relation to age?
4. Is there a significant difference among teachers' perceptions of classroom management skills in relation to professional experience?
5. Is there a significant difference among teachers' perceptions of classroom management skills in relation to the branch?

Teachers' perceptions of classroom management skills vary in relation to the branch. Then the second step of the study was carried out on the basis of 6. sub-problem;

6. What are mathematics and religious culture and moral culture teachers' perceptions regarding classroom management skills level?

Method: In the research, both quantitative and qualitative research methods were used. The levels of perceptions of classroom management skills were analyzed based on certain variables such as gender, age, professional experience and branch. The relationship between their perceptions of classroom management skills and these variables is investigated. Because of mathematics and religious culture and moral culture teachers' perceptions of classroom management skills vary according to the branch, these teacher's opinions were received about classroom management. The participants of the study are classroom teachers and branch teachers working at the first level of basic education in nineteen basic education schools in Hakkari province during the school year of 2011-2012. Besides 15 mathematics and religious culture and moral culture teachers who working the same school were interviewed. Quantitative data of the research was obtained by "Classroom Management Scale" that was developed by Delson (1982) and translated by Yalçınkaya & Tonbul (2002) and of which validity and reliability was established by Babaoğlu & Korkut (2010). Additionally, a demographic form was used. Qualitative data was obtained by the structured interview form that includes seven questions was prepared in order to determine the opinions and perception of teachers about classroom management. Those questions were developed by the help of related literature and the experiences of the researchers. While preparing the questions, researchers appealed to two authorities for the opinion and then reorganized the questions in the light of these opinions. Teachers were asked to fill in the forms in writing. For the analysis of quantitative data, "t-test", "one way ANOVA" in the quantitative part of research, dependent variable is classroom management skills and independent variables are gender, age, professional experience and branch. T-test is used in order to compare whether the difference between two variables is significant in the sample group and one way ANOVA test is used in order to determine whether means of one more variables differ from significantly each other. For analysis of qualitative data, descriptive and content analyses were used obtained through interviews. Data was obtained and separated in significant parts and code list was formed. In the light of code list, it was identified themes explaining the data in general and obtaining the codes under specific categories. Data is described, made tabs and interpreted systematically according to the codes and themes. To ensure the reliability and internal validity of responses obtained from interviews were coded independently by two different researchers.

Result and Discussion: The conclusion has been reached that perceptions of teachers' classroom management skills level was generally "good". The perceptions of teachers'

classroom management skills did not vary according to variables such as gender, age and professional experience. However, when looking at the relationship between branches it was observed that technology design and classroom teachers' classroom management skills mean scores were higher than those of other subject teachers. At the same time, math and religious culture and moral culture teachers' classroom management skills mean scores was lower than other branches. In this context, the views of teachers of mathematics and religious culture and moral culture were evaluated. On the basis of teachers' opinions, nine different themes were obtained; concepts related to classroom management, the adequacy of the information received regarding classroom management during undergraduate education, regulation of class for teaching process, the regulation of events which will be held during the course, time management, students' participation, defined class rules, undesired behavior and intervention to undesired behavior. Mathematics and religious culture and moral culture teachers' classroom management skills are evaluated in terms of these concepts. Based on the results of research, we can suggest to teachers with more experience; to share professional experience and classroom management practices abilities with beginner teachers and to researchers who work in this field; to do research supported by classroom observations and teacher interviews. Also, students' perceptions of regarding teachers' classroom management skills can be explored.